

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN
KVALITETSAVDELNINGEN
ENHETEN FÖR INSPEKTION

SID 1 (18)
2009-01-21

SKOLINSPEKTÖRER
MONICA HEDLUND, TELEFON 076 12 33 846
CATHRINE SAHLSTEN, TELEFON 076 12 33 257
INGEGERD SALOMONSSON, TELEFON 076 12 33 882
BENGT THORNGREN, TELEFON 076 12 33 557,

Rapport
från inspektion av
Fridhemsskolan och
Stadshagsskolan
13/10 - 17/10 2008

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
UPPDRAG OCH GENOMFÖRANDE	3
OMRÅDEN SOM OMFATTAS AV INSPEKTIONEN	4
Systematiskt kvalitetsarbete och ledarskap	4
Kunskaper	4
Bedömning och betyg	4
Skolors arbete med att främja likabehandling (arbetet mot diskriminering och annan kränkande behandling)	4
Skolbarnomsorgens verksamhet	4
BESKRIVNING AV SKOLAN	5
SAMMANFATTNING AV SKOLANS RESULTAT/ MÅLUPPFYLLELSE	6
Styrkor	6
Svagheter	6
Områden att utveckla	7
RESULTAT/ MÅLUPPFYLLELSE	8
Utveckling sedan den senaste inspektionen	8
Systematiskt kvalitetsarbete och ledarskap	8
Kunskaper	9
<i>Elevhälsa</i>	11
<i>Elever i behov av särskilt stöd eller med funktionsnedsättningar</i>	11
<i>Samverkan och övergångar</i>	12
Bedömning och betyg	13
Skolors arbete med att främja likabehandling (arbetet mot diskriminering och annan kränkande behandling)	13
Samverkan mellan skola och fritidshem	14
Fritidshemmens organisation och förutsättningar	14
<i>Barn och personal i fritidshemmen</i>	15
<i>Målstyrning i fritidshemmen</i>	16
Verksamheten i fritidshemmen	16
<i>Normer och värden i fritidshemmen</i>	17
<i>Barns inflytande i fritidshemmen</i>	17
Öppen fritidsverksamhet	18
TILL SIST	18

UPPDRAG OCH GENOMFÖRANDE

Enheten för inspektion utvärderar den pedagogiska verksamheten och främjar barns, ungdomars och vuxnas lärande genom att

- granska måluppfyllelsen utifrån nationella och kommunala styrdokument
- kontrollera efterlevnaden av nationella och kommunala riktlinjer
- granska hur förskolan/ skolan utvärderar sin egen verksamhet
- ge rekommendationer om vad som bör förändras och utvecklas

Vi genomför vårt uppdrag genom att

- läsa material som förskolan/skolan ställer till förfogande och även material från andra källor (ex. från Skolverket)
- intervjua elever/barn, personal och skolläda. Vid granskningen av förskolors verksamhet intervjuas föräldrar i stället för barn.
- observera verksamheten

Inspektionen följs upp på olika sätt beroende på skolform.

I första hand granskar vi måluppfyllelsen, det vill säga att vi bildar oss en så heltäckande bild som möjligt av hur målen i styrdokumenten tolkas och förverkligas på förskolan/skolan. Vi gör detta utifrån en prioritering av mål från läroplaner och andra nationella styrdokument. Dessutom bedömer vi hur riktlinjerna i dessa styrdokument följs, liksom mål och riktlinjer i Stockholms stads skolplan och förskoleplan.

Förutom detta granskar vi förskolans/skolans förmåga att själv utvärdera sin kvalitet för att förbättra verksamheten. I bedömningen av verksamhetens kvalitet utgår vi även från Skolverkets Allmänna råd om kvalitetsredovisning. Hög kvalitet innebär enligt Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings definition främst att verksamheten utmärks av att den väl:

- strävar mot och uppfyller nationella mål
- svarar mot nationella krav och riktlinjer
uppfyller andra mål, krav och riktlinjer som är förenliga med de nationella (t.ex. skolplan, lokal arbetsplan och andra lokala planer)
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån de förutsättningar man har.¹

---

¹ Från Skolverkets instrument "BRUK – för kvalitetsarbete i förskola och skola".

OMRÅDEN SOM OMFATTAS AV INSPEKTIONEN

Stadens utbildningsinspektion granskar verksamheterna ur ett helhetsperspektiv. Inspektionen fokuseras särskilt på nedanstående områden, men inspektörerna kan även kommentera andra områden om det finns starka skäl till det.

Systematiskt kvalitetsarbete och ledarskap

Detta område granskas främst utifrån Skolverkets Allmänna råd om kvalitetsredovisning, Stockholms stads kvalitetsstrategi samt utifrån riktlinjer i Läroplan för det frivilliga skolväsendet (Lpf 94).

Kunskaper

Detta område granskas främst utifrån mål och riktlinjer i läroplanen och Stockholms stads skolplan. Under åren 2008-09 genomförs även en särskild granskning av hur skolorna arbetar för att elever med funktionshinder skall få stöd och hjälp som är anpassade efter deras särskilda situation.

Bedömning och betyg

Detta område granskas främst utifrån mål och riktlinjer i läroplanen och Stockholms stads skolplan.

Skolors arbete med att främja likabehandling (arbetet mot diskriminering och annan kränkande behandling)

Detta område granskas främst utifrån Skolverkets Allmänna råd för arbetet med likabehandling.

Skolbarnomsorgens verksamhet

Fritidshemmets uppdrag granskas främst utifrån mål och riktlinjer i läroplanen och Skolverkets Allmänna råd för Kvalitet i fritidshem.

BESKRIVNING AV SKOLAN

Fridhemsskolan och Stadshagsskolan bildar tillsammans en enhet. Skolorna är kommunala och ligger centralt på Kungsholmen cirka tio minuters väg från varandra. Det finns en ansökan om att få ett gemensamt namn – Kungsholmens grundskola. Detta ärende ligger nu för beslut hos utbildningsnämnden.

Enheten leds av rektor och tre biträdande rektorer med olika tjänstgöringsgrad och har 140 anställda.

Fridhemsskolan, som är en skola byggd på 50-talet, har fem förskoleklasser varav en för elever i behov av särskilt stöd, sexton klasser i år 1-5, två inskolningsklasser år 1-5, tre särskoleklasser med inriktning mot autism och sex fritidshem som ligger i skolans närmiljö. Fritidsklubb för år 4 och 5 finns i Rålambshovsparken.

Stadshagsskolan har 13 klasser i år 6-9 och började sin verksamhet år 2000. Lokalerna har byggts om från att tidigare ha varit ett vårdgymnasium. På skolan finns en internationell språkinriktning där eleverna bl.a. läser extra engelska.

Fridhemsskolan är indelad i vertikala spår från förskoleklass till år 5 inklusive fritidshem. Stadshagsskolan är organiserad i ämnesarbetslag.

SAMMANFATTNING AV SKOLANS RESULTAT/ MÅLUPPFYLLELSE

Vårt uppdrag som inspektörer är att granska och utvärdera skolans resultat.

Med resultat menar vi skolans förmåga att uppnå och sträva mot de nationella och kommunala målen samt efterleva de riktlinjer och krav som finns i styrdokumentet. Våra bedömningar presenteras utförligare under rubriken RESULTAT/MÅLUPPFYLLELSE.

Styrkor

Vår inspektion har visat att skolorna utmärks av ett antal styrkor, bland annat dessa:

- Eleverna har goda kunskaper
- Lärarna har högt ställda förväntningar på eleverna
- Förskoleklassverksamhet med heldagsomsorg av god kvalitet
- Trygg miljö vid båda skolorna
- God arbetsro
- Skolledning och personal är förtrogen med Skolverkets Allmänna råd Kvalitet i fritidshem
- Fritidshemmen bedriver en väl fungerande verksamhet
- Aktivt arbete med normer och värden i den dagliga verksamheten

Svagheter

Vår inspektion har visat att det finns vissa områden som skolorna delvis brister i, bland annat följande:

- Kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen saknar viktiga delar
- Likabehandlingsplanen innehåller inte alla verksamheter
- ”Spåren” vid Fridhemsskolan är alltför isolerade från varandra
- F-9-perspektivet bör utvecklas
- Pedagogisk styrning och likvärdighet mellan de olika fritidshemmen saknas
- Samverkan mellan skola och fritidshem kan förbättras
- Fritidshemspersonalens medverkar inte vid utvecklingssamtal

Områden att utveckla

Vi bedömer att följande utvecklingsområden, som kan utgå från såväl svagheter som styrkor, bör prioriteras:

- Det systematiska kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen bör förbättras
- Samarbetet inom och utom skolan kring likvärdig bedömning bör utvecklas
- Likabehandlingsplanen bör revideras
- Fridhemsskolan bör hitta former för samarbete mellan ”spåren”
- Skolorna bör enas om en gemensam syn på vad styrdokumentet innebär på konkret nivå
- Gemensamt se över innehållet i den så kallade FA-tiden (Fria Aktiviteter under skoldagen)
- Utveckla former för barnens inflytande i fritidshemmen

RESULTAT/ MÅLUPPFYLLELSE

Utveckling sedan den senaste inspektionen

Stadens inspektörer besökte skolorna under 2003. Många av styrkorna kvarstår även vid denna inspektion. När det gäller svagheterna så ser vi att skolan fortfarande behöver arbeta vidare med F-9-perspektivet och med samverkan mellan skola och fritids.

Skolverket genomförde inspektioner vid Fridhemsskolan och Stadshagsskolan under 2006. Inspektionen resulterade i en rapport där bister och förbättringsinsatser beskrevs. Vi kan konstatera att de flesta av de angivna bristerna är åtgärdade, men bristerna kring systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i samtliga ämnen kvarstår. När det gäller förbättringsområdena pågår en del arbete och vår bedömning är att arbetet ännu inte är helt genomfört.

Systematiskt kvalitetsarbete och ledarskap

Enheten saknar ett så kallat årshjul eller en årsplan för kvalitetsarbetet. Skolorna gör uppföljningar och utvärderingar av olika slag, men det saknas systematik i kvalitetsarbetet och analysen av resultaten kan förbättras. Resultaten används till exempel inte som underlag vid resursfördelningen.

I juni 2008 genomförde Stadshagsskolan elevintervjuer med 12 elever. Andra år har det genomförts enkäter med alla elever, vilket eleverna verkar föredra då de tyckte att urvalet blev för litet i år. Resultaten av intervjuerna gav dock viktig information om vad eleverna var nöjda med och vad som kan utvecklas. En del av dessa utvecklingsområden finns med i skolans arbetsplan, vilket är positivt.

Kvalitetsredovisningen har utarbetats i olika arbetsgrupper och alla verksamheter ingår. Den är till största delen en beskrivning av vad man har gjort, men vi saknar målen som ligger till grund för beskrivningen och utvärderingen. Vi saknar också en analys av resultaten.

Kvalitetsredovisningen innehåller ingen utvärdering av likabehandlingsplanen och redovisar inte arbetet kring elever med annat modersmål än svenska eller hur resultaten ser ut för pojkar respektive flickor. Redovisningen beskriver inte heller vilka metoder som använts till exempel för att göra bedömningen att skolorna har god måluppfyllelse i svenska, engelska och matematik. Vi bedömer att kvalitetsredovisningen saknar många viktiga delar och att den behöver utvecklas.

Rektor stöttar pedagogiska projekt och initierar även sådana, men personalen upplever inte att rektor utövar pedagogiskt ledarskap. Vi gör bedömningen att personal och rektor tillsammans bör tolka innebörden i pedagogiskt ledarskap.

Kunskaper

Under vår inspektion har vi besökt samtliga klasser minst en gång. Vi har sett lektioner med varierande arbetssätt, men generellt kan sägas att den individuella anpassningen i klassrummet inte är så omfattande. Eleverna arbetar i regel med samma uppgifter. Vi bedömer att lärarna i allmänhet har högt ställda förväntningar på eleverna, men kraven kan variera. Vi såg flera exempel på att eleverna arbetade på en betydligt högre nivå än vad kursplanerna anger. Som exempel på detta kan nämnas att elever i år 5 arbetade med kemi på en hög nivå och att elever i år 9 gjorde avancerade analyser i SO. Vi bedömer det som positivt att skolan har högt ställda förväntningar, vilket också enligt skolforskning är en bidragande faktor för att skolor ska bli framgångsrika.

Skolorna har behöriga och engagerade lärare med goda kunskaper inom de områden som de undervisar i. Det sker utbyte av erfarenheter bland annat vid pedagogiska caféer och workshops på studiedagar. Genom våra intervjuer har vi dock fått veta att personalen önskar fler sådana tillfällen för utbyte av kunskaper. Goda exempel borde spridas bättre inom enheten för att ytterligare höja kvaliteten och stärka arbetet med ett F-9-perspektiv.

Enheten befinner sig i en process för att skriva lokala mål med kriterier och tillhörande elevexempel. Målen följer samma struktur i alla ämnen, vilket underlättar förståelsen för såväl elever som föräldrar. De elevexempel som ska illustrera nivån för ett visst mål är ännu inte klara och målen behöver förankras ytterligare. Enheten har också arbetat med bedömningsmatriser, men dessa är ännu inte helt förankrade i personalgrupperna.

Eleverna är i allmänhet studiemotiverade och aktiva under lektionerna, vilket ger en mycket god arbetsro. Inför utvecklingssamtalen skrivs så kallade omdömen för år 7-9 i ett webbaserat system. Systemet bygger på att eleverna först beskriver hur de upplever sina framsteg i ämnet, sedan kommenterar läraren detta. Eleverna upplever att detta system har brister då kommentarerna till stor del bygger på elevernas egna uppfattningar och det blir "som man frågar får man svar". Risken är att de elever som behöver mest stöttning kanske skriver minst och därmed också får mindre utvecklad respons från läraren. Vid Stadshagsskolan pågår också försök med elevledda utvecklingssamtal. Vi bedömer det som positivt att eleverna får ta ansvar för sitt eget lärande, men det är viktigt att de vuxna stöttar eleverna i detta. Det finns möjlighet till läxhjälp på båda skolorna.

Elevernas kunskapsutveckling går igenom vid klasskonferenser varje termin. Det finns också "kontrollstationer" under åren F-5 som testar fonologisk medvetenhet, läsning, läsförståelse och rättstavning. I år 6 och år 7 screenas också eleverna i läsförståelse och rättstavning. Det saknas dock en kunskapssammanställning över samtliga ämnen till och med år 7. Detta ser vi som en svaghet.

Vid båda skolorna finns matematikverkstäder som är utrustade med en mängd laborativt material. Verkstaden på Fridhemsskolan används ofta och är en tillgång för skolan, medan användningen kan utvecklas vid Stadshagsskolan.

Förskoleklasserna har en skolförberedande verksamhet mellan kl. 09.00 och 12.45. Det finns en arbetsplan för förskoleklasserna där mål och arbetssätt kring identitet, språk, kunskap, lekens betydelse och värdegrunden finns beskrivna. Personalen bedriver ett språkutvecklande arbetssätt och utgår delvis från Bornholmsmodellen. Verksamheten har ett tematiskt arbetssätt som varierar under veckan där det ingår rörelse, skapande verksamhet, drama, idrott, ordverkstad och lek inne eller utomhus på gården.

Både Fridhemsskolan och Stadshagsskolan har goda resultat enligt de nationella proven och slutbetygen i år 9.

Tabellen visar andel elever i procent som uppnår godkänd nivå i år 5

Ämne	2006	2007	2008
Svenska	99%	97%	97%
Engelska	97%	95%	99%
Matematik	96%	90%	92%

Resultaten i år 5 på de nationella proven är goda. I likhet med många andra skolor visar matematik ett något lägre resultat än de andra ämnena.

Andel godkända betyg i procent i år 9

Ämne	2005	2006	2007	2008
Svenska	98,6	98,8	100	90,3
Matematik	96,1	96,5	100	93,7
Engelska	100	96,5	99,9	93,7
Meritvärde	230	220	228	221

Meritvärdena i år 9 ligger under perioden betydligt över riksgenomsnittet, som under perioden hållit sig runt 207. Andelen elever som uppnått målen i samtliga ämnen varierar något; 2005; 82 %, 2006;75 %, 2007;81 % och 2008;78 %. Detta ligger som riksgenomsnittet som varierar mellan 75 % och 78 %. De goda resultaten i kärnämnen tyder på att fokus ligger på matematik, svenska och engelska. Att utveckla de andra ämnena kan vara ett utvecklingsområde för enheten.

Temaarbeten förekommer ibland inom spåren på Fridhemsskolan, men inte mellan dem. Spårtanken är väl förankrad och det förekommer mycket samarbete inom spåren, dock inte mellan spåren. Detta leder till att det skapas två skolor i en och kan begränsa utvecklingen vid skolan som helhet.

Elevhälsa

Enheten har två skolsköterskor, varav den ena arbetar 75 % på Fridhemsskolan och den andra arbetar 50 % på Stadshagsskolan. Det finns en skolpsykolog som arbetar 18 timmar på Fridhems skola. Kuratorstjänsten är vakant för närvarande. Vid Stadshagsskolan finns en studie- och yrkesvägledare på 50 %.

Eleverna på Fridhems skola mår, enligt skolsköterskan, relativt bra. Det är ”få barn som har ont i huvudet eller ont i magen”. Byggnadens utformning gör att man ser alla och det finns inga dolda skrymslen. Fridhemsskolan har också en stabil lärarkår, vilket enligt elevhälsoteamet skapar trygghet. Elevhälsoplanen har funnits länge och reviderats många gånger. Den innehåller rutiner kring förebyggande elevhälsa och rutiner för åtgärder. Dessa rutiner sammanfattas i åtgärdstrappor; en för Fridhem och en för Stadshagen. Åtgärdstrappan följs dock inte alltid, utan lärare går ibland direkt till elevhälsoteamet, vilket kan innebära bristande dokumentation. Planen innehåller också en beskrivning av skolhälsovårdens arbete, en beskrivning av det förebyggande arbetet vid allergier, samt en plan för arbetet kring att motverka bruk av tobak, alkohol och narkotika. Vi bedömer att elevhälsoarbetet fungerar tillfredsställande vid enheten, trots vissa brister och trots att ett flertal elever står i kö för att få en psykologutredning.

Elever i behov av särskilt stöd eller med funktionsnedsättningar

När det gäller ämnet svenska har Fridhemsskolan ett väl strukturerat schema för kunskapskontroller. Det innebär olika kontroller i varje skolår. Dessa undersöker fonologisk medvetenhet i förskoleklass och i år 1, läsförståelse i år 2 och 4, avkodningsförmåga i år 3 och rättstavning i år 4. I år 5 visar de nationella proven om målen för år 5 har uppnåtts. I alla skolår 1-5 används läsutvecklingsschema (LUS). Specialläraren ansvarar för kunskapskontrollerna, men de genomförs i samarbete med klasslärarna. Skolan saknar motsvarande kunskapskontroller i andra skolämnen, som till exempel matematik och engelska och detta ser vi som ett utvecklingsområde.

Vid Fridhemsskolan finns två speciallärartjänster riktade mot ordinarie klasser i år F-5 . Därutöver finns en svenska som andraspråkslärare som arbetar med grupper av elever. En klasslärare som arbetar viss tid med stöd till elever som behöver träna sin läsning. Där finns också en speciallärare som även undervisar i svenska som andra språk. Vid Fridhemsskolan finns två särskilda undervisningsgrupper år 1-6. Eleverna utreds innan placering beslutas. Det är alltid krav på psykologutredning, men inte på diagnos. Skolan arbetar för att behålla alla elever i behov av särskilt stöd och det pågår ett utvecklingsarbete för att öppna de särskilda undervisningsgrupperna och skapa plats för fler elever med olika diagnoser. Eleverna skulle då ha en klassplacering, men arbeta en del av tiden i

särskild undervisningsgrupp. Psykologen handleder och stöder personalen i dessa undervisningsgrupper.

Vid båda skolorna finns hiss, vilket möjliggör skolgång för rörelsehindrade elever vid enheten. Det finns goda kunskaper kring olika funktionshinder och enheten försöker behålla elever med olika diagnoser. Alla elever har åtgärdsprogram och går till olika fritidshem på eftermiddagarna och om eleverna är mogna för någon form av integration under skoltid väljer man en klass där man har någon kamrat från fritids. Dessutom finns en särskild undervisningsgrupp som tar emot förskoleklassbarn och en del går kvar även i år 1 och 2. Flera av dessa barn har bland annat språkstörningar men även andra diagnoser förekommer. Denna verksamhet har ett särskilt fritidshem kopplat till sig och man samverkar mycket även under skoldagen.

Vid Fridhemsskolan finns också tre grundsär- och träningsskoleklasser med inriktning mot autism. Dessa elever är indelade i olika grupper utifrån ålder och behov. Några av eleverna har några timmar av sin undervisning i vanlig klass och man försöker så långt det är möjligt att integrera eleverna. De äter i matsalen och har sina raster på skolgården tillsammans med övriga elever på skolan. Om elevens behov täcks av uppdragen utifrån särskolans läroplan skrivs en individuell utvecklingsplan men om eleverna har behov utöver det uppdrag som lärarna har enligt läroplanen, skriver man åtgärdsprogram. En av lärarna deltar i en arbetsgrupp som tillsammans skriver kursplaner och mål för särskolans verksamhet. Här diskuterar man också hur man skall förhålla sig till det krav på åtgärdsprogram som finns för samtliga elever. En diskussion är på gång med Skolverket kring denna fråga.

Vår bedömning är att de små grupperna och särskolan är väl fungerande verksamheter med väl anpassad undervisning av mycket kompetent personal.

Samverkan och övergångar

Övergångarna från förskoleklass till skola är beskrivna i skolans arbetsplan. Samarbetet är väl genomtänkt och innehåller inskolning både till fritidshem och skola. Dock anser vi att samverkan mellan förskoleklasserna bör utvecklas utifrån en strävan att erbjuda en likvärdig pedagogisk verksamhet. Det är också viktigt att samverkan sker inför sammansättning av klasserna när eleverna börjar i år 1 för att inte få alltför ojämna klasser. Planen innebär också att specialpedagogen/specialläraren lär känna eleverna under höstterminen i förskoleklassen. Det ser vi som en styrka inför elevernas fortsatta skolgång.

Vid mottagandet i Stadshagsskolan genomförs samtal med föräldrarna och under september möts lärare från Fridhem och Stadshagen för en överlämnande-konferens, vilket är något som ofta saknas när eleverna kommer från andra skolor. Generellt ser vi att skolorna bör arbeta vidare i ett F-9-perspektiv, vilket stadens inspektion framhöll redan 2003.

Bedömning och betyg

Lärarna vid Fridhemsskolan har utarbetat bedömningsmatriser kring olika färdigheter, men det tidigare systemet med ”jag kan” är också kvar. Matriserna är inte riktigt förankrade bland alla lärare, men det är en ambition hos skolledningen att införa dem. Dessa matriser har stämts av med mottagande lärare på Stadshagsskolan. Fridhemsskolan gör också gemensamma diagnoser i svenska, matematik och naturorienterade ämnen.

Lärarna vid Fridhemsskolan anser att de behöver utveckla sitt samarbete kring bedömningar med andra skolor och även mellan spåren i den egna skolan. Stadshagsskolan har arbetat fram betygskriterier tillsammans med lärarna på Rålambshovsskolan, men ofta bygger samarbetet kring bedömningar på personliga kontakter och det finns inte några systematiserade kontakter. Vi bedömer att samarbetet kring likvärdig bedömning bör utvecklas både inom enheten och med andra skolor.

Båda skolorna presenterar kunskapsmål för eleverna. I de yngre åldrarna presenteras mest de kortsiktiga målen, men man börjar prata om läroplan och kursplaner i skolår 4. I år 5 har eleverna sin individuella utvecklingsplan uppklistrad på bänkklocket och tillsammans med klassläraren gör de mitterminskontroll.

I de högre skolåren vid Stadshagen blir eleverna mer och mer medvetna om sina kursmål och även om målen för ett specifikt arbetsområde. Vid Stadshagen har man påbörjat en försöksverksamhet där eleverna håller i utvecklingssamtalen. Det kräver en god kännedom om målen och vi ser att även strävansmålen lyfts fram. Stadshagsskolan har också ett pågående arbete med ett kunskapsföretag för utveckling av olika produkter, kring digitaliserade utvecklingsplaner. Personalen menar att kunskapsuppföljningen i alla ämnen blivit bättre, men att det behöver utvecklas ytterligare.

Skolors arbete med att främja likabehandling (arbetet mot diskriminering och annan kränkande behandling)

Vi bedömer att både Fridhemsskolan och Stadshagsskolan erbjuder en trygg miljö för sina elever. Framför allt upplevs Fridhem i hög grad som trygg. Förväntansdokumenten finns uppsatta på flera ställen i skolan. På Stadshagen finns ett etablerat samarbete med fältassistenter, som vistas på skolan vissa dagar för att lära känna och samtala med eleverna.

En ny likabehandlingsplan håller på att utarbetas. Två lärare har läst en kurs på 7,5 högskolepoäng som handlar om likabehandlingsarbetet. Som en del av kursen har de i uppgift att ta fram en ny plan. I den nuvarande planen framgår det inte om alla verksamheter omfattas av den och den saknar kartläggning av såväl den fysiska som psykosociala miljön. Planen är inte heller känd bland alla. Detta är ett utvecklingsområde.

Vid Fridhemsskolan finns en väl fungerande antimobbningsgrupp som snabbt tar itu med ärenden. Gruppen använder en modifierad variant av den så kallade Farstamodellen. Det finns också en form av kamrattstöd i form av SLS-elever (Se - Lyssna - Stötta). En av speciallärarna ansvarar för gruppens arbete. Avstämning sker kontinuerligt till skolledningen. Eleverna upplever miljön som trygg och det förekommer inte mycket mobbing.

Eleverna vid Stadshagsskolan uppger dock att det förekommer kränkningar och att man ibland måste spela en roll för att accepteras. På Stadshagen finns schemalagd tid för Livskunskap, men eleverna uppger att denna tid ibland används till annat. Vi bedömer att arbetet med Livskunskap behöver utvärderas och utvecklas.

Övningar och metoder från Charlie och Lions Quest används i de lägre åldrarna och organisationen Friends är inkopplade på Stadshagen.

Samverkan mellan skola och fritidshem

Vi bedömer att samverkan mellan skola och fritidshem sker i viss utsträckning. Samverkan sker endast under skoltid och styrs till stor del av skolans traditioner.

Fritidshemspersonalen arbetar cirka åtta till tio timmar per vecka i skolverksamheten. Tiden är fördelad på arbete i klassrummet, som rastvakt och att äta pedagogiska måltider med klassen. Innehållet på FA-tiden varierar i stor utsträckning beroende av personkemi och kompetens. FA-samarbetet kan utgå från bildämnet, värdegrundsarbete som Charlie och Lions Quests. Ibland är inget överenskommet och barnen har fri lek. I flera klasser fungerar fritidshemspersonalen som "resurs" och hjälper eleverna i klassrummet. Uppdraget till personalen är att de ska utgå från sin kompetens vid planering och genomförande av samverkan. Vi anser att förväntningarna på fritidshemspersonalen och deras uppdrag under skoldagen behöver diskuteras och tydliggöras för att ta tillvara varje persons kompetens. Lärare och fritidshemspersonal planerar varje eller varannan vecka tillsammans.

Fritidshemspersonalen deltar i liten utsträckning vid utvecklingssamtalen tillsammans med skolan vilket vi bedömer som en svaghet. Det sker bara när föräldrarna så önskar. Fritidshemspersonal deltar vid behov på klasskonferenser och elevhälsokonferenser. Ett ökat samarbete mellan skola och fritidshem kan ge stora vinster bland annat i elevhälsoarbetet.

Vi uppmärksammade att barnen gick till fritidshemmet i år 1 och 2 vid minst tre tillfällen under en dag och att mycket tid gick åt till att gå. Visserligen är det bra att röra sig men skolan bör diskutera om det finns lokaler på närmare håll som kan underlätta samarbetet på FA-tid.

Fritidshemmens organisation och förutsättningar

Fritidshemmen för år 1-3 på Fridhemsskolan är belägna utanför skolan på fem olika adresser i närområdet. Förskoleklasserna som finns inrymda i skolan har sin

fritidshemstid förlagd i samma lokaler, vilket vi anser vara en styrka. Arbetslagen i förskoleklasserna har en pedagogiskt ansvarig person och varje fritidshem har en föreståndare med ansvar för verksamheten och medarbetarsamtal. Fritidshemskolans biträdande rektor och rektor har det övergripande och ekonomiska ansvaret.

Föreståndarna träffas på föreståndarmöten cirka fyra gånger per termin, och all fritidshemspersonal träffas på arbetsplatsträffar en gång i månaden. Båda dessa mötesformer leds av den biträdande rektorn. Fritidshemspersonalen har fritidshemsmöten en gång i veckan och deltar även i så kallade ”storspårsmöten” en till två gånger per termin för alla som tillhör samma spår F-5. Förskoleklassens personal frigörs för planering genom att fritidshemspersonal ansvarar för barnen under den tiden. Vi bedömer att personalen har goda förutsättningar för att planera och utveckla verksamheten.

Öppning före skoltid sker i förskoleklasserna, och stängning sker på respektive fritidshem. Vi bedömer det som en styrka att schemat är förlagt så att fritidshemspersonalens eftermiddagstid prioriteras framför morgonomsorgen. Personalen ansvarar för mellanmålet som serveras ute på de olika fritidshemmen. Det gäller även förskoleklassens mellanmål och luncher under skolloven.

Barn och personal i fritidshemmen

I tabellen nedan redovisas antalet barn i grupperna samt antalet personal på fritidshemmet beräknat i årsarbetare.

Avdelningens namn	Avdelnings typ	Barn/ avd	Antal heltidsanställda fritidspedagoger eller motsvarande**	Antal heltidsanställda barnskötare och övrig personal	Summa
Pingvinen*	F-klass	25	1,00	0,50	1,50
Sjöhästen*	F-klass	25	1,25	0,25	1,50
Sköldpaddan*	F-klass	25	1,50		1,50
Sälen*	F-klass	25	1,50		1,50
Bellman	Fth 1-3	32	2,00	1,00	3,00
Bus	Fth 1-3	36	2,75		2,75
Delfinen	Fth 1-3	72	2,00	3,25	5,25
Efta	Fth 1-3	55	1,00	3,00	4,00
81:an	Fth 1-3	31		2,75	2,75
Totalt		326	13,00	10,75	23,75

* 50% av tiden borträknad för den skolförberedande delen av verksamheten

** Med motsvarande menas fritidspedagog eller lärare med examen från en statlig lärarutbildning mot de yngre åldrarna

Andel fritidspedagoger eller motsvarande: 55 % (Jfr Stockholm Stad hösten 2007 – 40 %)

Antal barn/personal: 13,7 (Jfr Stockholm Stad hösten 2007 – 16,6)

På fritidshemmen finns 326 inskrivna barn inklusive förskoleklasserna. Omräknat i årsarbetare finns 23,75 anställda. Det innebär en förhållandevis god personaltäthet, liksom en förhållandevis god utbildningsnivå. Det finns ingen extra personal för barn i behov av särskilt stöd. Det ingår i ordinarie tjänster.

Vi bedömer att fritidshemmens lokaler är ändamålsenliga i varierande grad på de olika fritidshemmen utanför skolan. Det finns begränsade möjligheter för barnen att kunna koppla av och ta det lugnt. Även utemiljön har sina begränsningar vilket gör att fritidshemmen i hög grad använder sig av parker i närområdet.

Förskoleklassernas lokaler ligger centralt i nedre delen av skolan med skolgården utanför vilket vi anser vara bra för dessa barns behov av rörelse, kontakt med äldre barn, och samarbete med andra. Lärmiljön är ändamålsenlig utifrån barnets hela dag och bedöms vara attraktiv för barnen. Barnen äter mellanmål på sin hemvist vilket vi upplevde gav barnen en lugn och trevlig samvaro under eftermiddagen.

Målstyrning i fritidshemmen

Vi bedömer att skolledning och personal är förtrogen med Skolverkets Allmänna råd Kvalitet i fritidshem. Personalen har läst och diskuterat dessa. Vid samtal med personal framkom dock ett behov av att skriva egna mål och konkretisera dessa på verksamhetsnivå.

Skolan har dokumenterat sin tolkning av fritidshemmens arbetsområden och de finns med i den lokala arbetsplanen. Skolledningen skriver ett förslag till innehåll som går ut på remiss till arbetslagen. Vi bedömer att målformuleringarna kan utvecklas ytterligare för att underlätta utvärderingen av måluppfyllelsen.

De olika fritidshemmen arbetar i hög grad självständigt. Vi bedömer att det finns risk för att det kan påverka likvärdigheten negativt. Vi ser också att verksamheterna kan öka sitt utbyte av erfarenheter och arbetssätt. Vi bedömer att det finns ett behov av närmare samarbete med ledningen för att utveckla en gemensam syn på fritidshemmens pedagogiska uppgift. Sammantaget bedömer vi det som en styrka att fritidshemmen synliggjort sitt arbete, men att kvalitetsarbetet kan utvecklas ytterligare.

Riktad kompetensutveckling till fritidshemspersonalen efterfrågas framförallt inom området barn i behov av stöd. Eftersom det ställs allt större krav på personalen att ta hand om dessa barn i de ordinarie grupperna och ge trygghet och möjlighet till lärande ser vi det som ett viktigt område att utveckla.

Verksamheten i fritidshemmen

Vi bedömer att fritidshemmet kompletterar skolan tidsmässigt och innehållsmässigt i relativt hög grad.

Barnen erbjuds en varierad verksamhet som utgår från arbetsplanens områden; natur, kultur, rörelse och skapande. Det förekommer en relativt stor variation mellan de fem fritidshemmen när det gäller innehållet i verksamheten. Fritidshemmen har en strävan att variera mellan styrda aktiviteter och fri lek. Fritidshemmen erbjuder aktiviteter inom ramen för Idrottslyftet (basket, simhopp) vilka är populära bland barnen. Ett fritidshem har som ambition att erbjuda två aktiviteter varje eftermiddag medan ett annat erbjuder en. Flera fritidshem har en bestämd utflyktsdag i veckan då de besöker närliggande parker eller skogsområden. Flera fritidshem har lokaler som ger möjligheter till rörelse-

aktiviteter. Några fritidshem erbjuder barnen att gå och bada i simhall vid några tillfällen per termin. Det finns en tradition att fritidshemmen genomför gemensamma turneringar inom olika sporter som pingis, innebandy och fotboll.

De olika fritidshemmen har relativt likvärdiga möjligheter att dela barngrupperna i mindre grupper i samband med olika aktiviteter och samlingar vilket vi ser som en styrka för verksamheten.

Föräldrar informeras om verksamheten på öppet hus, skolmöten, via hemsidan och/eller veckobrev. Fritidshemmen bjuder in föräldrar till möten för att informera om sin verksamhet men endast en liten grupp föräldrar kommer. Däremot kommer det fler på fritidshemmens julfest eller när det är vernissage. Den dagliga kontakten vid hämtning fungerar väl.

När barnen börjar på fritidshemmet i år 1 erbjuds föräldrar tider för utvecklingssamtal samt under vårterminen i år 3 inför utskolningen. Vi bedömer att fritidshemmen bör utveckla formerna kring samverkan med föräldrarna.

Normer och värden i fritidshemmen

Vi bedömer att fritidshemmen i hög grad arbetar utifrån de normer och värden som beskrivs i läroplanen (Lpo94). I arbetsplanen finns målsättningar och metoder beskrivna och man betonar betydelsen av att personalen är goda förebilder. Det saknas beskrivning av arbetet med genus men det har tidigare varit mer synligt i strukturer och förhållningssätt än det är idag enligt personalen och ledningen. Det finns en ambition att återuppta processen. Verksamheten har fasta rutiner, fastställda regler och tydliga gränser. Reglerna introduceras för barnen redan under inskolningen på fritidshemmen och de presenteras även i skrift för föräldrarna vid flera av fritidshemmen.

Förskoleklassbarnen besöker sitt blivande fritidshem redan tidigt på höstterminen för att skolas in inför starten i år 1. Vi anser att övergången och samarbetet fungerar väl mellan förskoleklasserna och fritidshemmen.

Barn i behov av särskilt stöd integreras i barngrupperna om de inte går i särskolans hemvister. Personal anmäler pedagogiska problem till elevhälsoteamet och får via EHT stöd i det fortsatta elevhälsoarbetet. Fritidshemspersonalen deltar inte på klasskonferenser eller vid elevvårdskonferenser.

Barns inflytande i fritidshemmen

Vi bedömer att fritidshemmen i relativt liten utsträckning arbetar aktivt för barns rätt till ansvar, delaktighet och inflytande utifrån erfarenheter, ålder och mognad. Barnen är till exempel inte med och diskuterar fram regler eller deltar vid möten med planering och utvärdering av verksamheten, vilket vi ser som ett utvecklingsområde.

Öppen fritidsverksamhet

Fridhemsskolan har från och med detta läsår upphört med egen öppen fritidsverksamhet. Denna har ersatts av verksamhet i Rålambshovsparkens parklek vilken är driven av Kungsholmens stadsdelsförvaltning. Personalen som tidigare arbetade med öppna fritidsverksamheten på Fridhemsskolan är nu anställd där. Lokalen består av ett mindre hus med personal/expedition och utrymmen för barnen. Förutsättningarna att bedriva verksamhet inomhus är dock mycket begränsade. Personalen vi talade med uttryckte en oro för vad det kommer att innebära under vinterhalvåret då verksamheten i hög grad bygger på uteverksamhet.

TILL SIST

Fridhemsskolan och Stadshagsskolan erbjuder god undervisning i trygg miljö. Arbetet med de utvecklingsområden som finns beskrivna i denna rapport kan ytterligare förfina skolornas kvalitet och göra bra skolor ännu bättre.

Stockholm 2009-01-19

Monica Hedlund

Cathrine Sahlsten

Ingegerd Salomonsson

Bengt Thorngren